

**INSTYTUT KULTURY CHRZEŚCIJAŃSKIEJ IM. JANA PAWŁA II
— STUDIUM TEOLOGII DLA ŚWIECKICH W OLSZTYNIE.
ZARYS DZIAŁALNOŚCI W LATACH 1979–1990**

Treść: Wstęp. — 1. Studia. 2. Formacja duchowo-apostolska. 3. Działalność kulturalna.
— Załączniki. Résumé.

WSTĘP

Apostolska działalność świeckich w Kościele nie jest nowością. Liczne świadectwa tej działalności znaleźć można na kartach historii, a nawet już w księgach Nowego Testamentu. Aktywny udział świeckich w życiu wspólnoty ludzi wierzących sprawił, że po wielu latach współpracy świeckich z hierarchią kościelną apostołat laikatu autorytetem swoim poparł Sobór Watykański II.

Paweł VI mówił, że „Kościołowi potrzebne są jednostki i wspólnoty świadome własnej odpowiedzialności za wcielanie i przekazywanie światu ducha, jak to zamierzył Sobór”¹. Jednak „apostolstwo może być w pełni skuteczne jedynie pod warunkiem wielostronnego i pełnego przygotowania”². Takiego przygotowania, „aby rozwijała się zdolność podziwiania, wnikania w głąb, kontemplacji i urabiania sobie sądu osobistego oraz zdolności kształcenia umysłu religijnego, moralnego i społecznego”³.

W latach siedemdziesiątych odbywały się w parafiach olsztyńskich wykłady z zakresu filozofii chrześcijańskiej i teologii. Cieszyły się one dużym powodzeniem. Biorąc pod uwagę ten fakt, a także potrzeby duszpasterskie diecezji oraz wskazania Konstytucji Apostolskiej Jana Pawła II *Sapientia christiana, ówczesny* biskup warmiński, ks. dr Józef Glemp, wydał 20.IX.1979 r. dekret o ustanowieniu Diecezjalnego Instytutu Kultury Chrześcijańskiej im. Jana Pawła II, który „będzie starał się systematycznie pogłębiać wiedzę i kulturę religijną oraz udzielać pomocy przy formowaniu osobowości chrześcijańskiej u słuchaczy na terenie Diecezji Warmińskiej”⁴. „Mając na uwadze sprawne działanie” instytutu, dekretem z dnia 8.X.1979 r. funkcję dyrektora powierzył ks. dr. hab. Marianowi Borzyszkowskiemu⁵. (Por. załącznik 1).

¹ Paweł VI, Z okazji 25 rocznicy wydania Konstytucji Apostolskiej *Provida Mater Ecclesia*, w: Instytuty świeckie w wypowiedziach magisterium Kościoła, Roma 1975, s. 60.

² DA 28.

³ GS 59.

⁴ Dekret J.E. ks. bp. dr. Józefa Glempa z dnia 20 IX 1979 r.

⁵ Dekret J.E. ks. bp. dr. Józefa Glempa z dnia 8 X 1979 r.

Instytut Kultury Chrześcijańskiej nosi imię Jana Pawła II. Został założony w kilka miesięcy po pamiętnej pielgrzymce Ojca Świętego do Polski, jako trwały pomnik polskich serc i ludzkiego intelektu. Prośby Ojca Świętego, jego wezwanie wypowiedziane w Warszawie na Placu Zwycięstwa: „Niech zstąpi Duch Twój! Niech zstąpi Duch Twój! I odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi”⁶, okazały się nadzwyczaj owocne.

Od początku istnienia instytutu opiekę nad nim sprawuje Warmińskie Seminarium Duchowne „Hosianum”. Służy mu pomocą przez wykłady swoich profesorów, bibliotekę, sale wykładowe. Pomocą służy także parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, udostępniając na wykłady sale katechetyczne i kościół na inauguracyjne msze św. oraz inne uroczystości. Władzą zwierzchnią jest biskup warmiński, a instytutem kieruje mianowany przez biskupa dyrektor oraz Rada Naukowa, w skład której wchodzi wykładowcy ze stopniem doktora i z wyższymi stopniami naukowymi. Instytut Kultury Chrześcijańskiej wchodzi w skład Instytutu Teologicznego Historyczno-Pastoralnego, który z kolei posiada umowę o współpracy naukowej z Papieską Akademią Teologiczną w Krakowie. Umowa została zatwierdzona przez Kongregację do Spraw Nauczania Katolickiego 20.X.1980 r.⁷

Powołanie Instytutu było decyzją ważną dla Kościoła katolickiego na Warmii. Była to także decyzja odważna zważywszy, że podjęta w szczególnej sytuacji społeczno-politycznej, która takim przedsięwzięciom Kościoła raczej nie sprzyjała. Dlatego radośnie brzmiały słowa dyrektora instytutu wypowiedziane na pierwszej inauguracji roku akademickiego w dniu 29.XI.1979 r.: „Dziś można powiedzieć, że instytut ten działa. Z jego wykładów i zajęć korzysta prawie 60 osób”⁸.

Pierwsze wykłady odbywały się w kościele oo. bernardynów. Dokładna liczba słuchaczy na tych pierwszych zajęciach jest teraz trudna do ustalenia. Z uwagi na „sytuację” nie prowadzono bowiem szczegółowej dokumentacji, by uczestników nie narażać na nieprzyjemności i szykany ze strony „władz”. Dalsze lata pracy dowiodły, że obawy te nie były bezzasadne. Z perspektywy ponad 10-letniej widać także, że daleko ważniejszy od liczb był wtedy zapał ludzi do zgłębiania Bożych tajemnic. Po pewnym czasie zajęcia zostały przeniesione z kościoła oo. bernardynów do czytelni Biblioteki Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum”. Z gościnności biblioteki i życzliwości jej pracowników studenci instytutu korzystają do dzisiaj.

Konstytucja Duszpasterska o Kościele w Świecie Współczesnym mówi, że człowiek może pracując wznosić się do poznania dobra i prawdy⁹. Stosownie do postanowień tej konstytucji zamierzeniem instytutu było starać się o to, „aby wśród swoich słuchaczy kształtować zmysł religijny i moralny, a równocześnie rozwijać ich postawę apostołskiego chrześcijaństwa”¹⁰.

⁶ Jan P a w e l II, Homilia Ojca Świętego wygłoszona na Placu Zwycięstwa, w: *Pielgrzymka do Ojczyzny. Przemówienia i homilie Ojca Świętego Jana Pawła II*, Warszawa 1981, s. 50.

⁷ Statut Diecezjalnego Instytutu Kultury Chrześcijańskiej im. Jana Pawła II. Projekt. 18 VIII 1982 r. Maszynopis.

⁸ Ks. Marian B o r z y s z k o w s k i, Przemówienie na inauguracji roku akademickiego 29 XI 1979 r. Maszynopis.

⁹ GS 57.

¹⁰ Ks. Marian B o r z y s z k o w s k i, Przemówienie, jw.

W 1981 r., po dwóch latach doświadczeń ze Studium Teologii dla Świeckich, można było już sformułować pewne wnioski. Stwierdzić można było przede wszystkim, że istniało ogromne zainteresowanie wiedzą teologiczną, zwłaszcza ze strony młodej inteligencji. Niezależnie od tego, jakie były motywy tego zainteresowania w poszczególnych przypadkach, ważne było „pragnienie ludzi za pogłębionym życiem religijnym”¹¹. Ta potrzeba i to zainteresowanie teologią ze strony świeckich wiernych oznaczało zadanie stojące przed duchowieństwem, a zwłaszcza przed profesorami. Zadanie niełatwe, przysparzające obowiązków, zabierające wolny czas, tak każdemu potrzebny. „Ten dodatkowy obowiązek w postaci wykładów w Studium Teologii dla Świeckich, to właśnie typowa praca dla przyszłości Kościoła nad nową, świadomą i ambitną generacją”¹².

Rok akademicki 1981/82 inaugurowano 8 listopada 1981 r. mszą św., modlitwami zanoszonymi do Boga o pomoc w pracy i w nauce, o światło wiary i wiedzy. Nowy rok studiów rozpoczynano w zmienionych warunkach, już jako składowa część Instytutu Teologicznego Historyczno-Pastoralnego, powołanego do życia dekretem ks. bpa dr. Józefa Glempa, ówczesnego biskupa warmińskiego, z dnia 31.III.1981 r. Od 1981 r. program studiów realizowano w Olsztynie i Elblągu jako studium trzyletnie oraz jako studium pięcioletnie w Olsztynie.

Studium Teologii dla Świeckich przeznaczone było w założeniach dla osób pracujących zawodowo, legitymujących się świadectwem dojrzałości lub dyplomem ukończenia studiów wyższych. Trzyletnie Studium Teologii dla Świeckich dostępne było w praktyce jedynie dla mieszkańców Olsztyna i ludzi z pobliskich miejscowości. Studium Teologii dla Świeckich pięcioletnie stwarzało szansę podjęcia nauki przez osoby z całej diecezji, a także z diecezji sąsiednich. Z chwilą powołania studium pięcioletniego wyraźnie zmalało zainteresowanie Studium Trzyletnim Teologii dla Świeckich w Olsztynie. Istniało ono do 1986 r., jednakże w 1990 r., po reorganizacji, wznowiło działalność.

Statut instytutu określał jego cel jako „systematyczne pogłębianie wiedzy i kultury religijnej u jego słuchaczy, a także pomoc w formowaniu ich osobowości chrześcijańskiej, przygotowanie do pomocy w pracy apostołskiej Kościoła, rozwijanie inicjatyw w zakresie kultury chrześcijańskiej”¹³. Założone cele instytut stara się osiągnąć, prowadząc działalność w trzech płaszczyznach: 1. Studia, 2. Formacja duchowo-apostołska, 3. Działalność kulturalna.

1. STUDIA

W Instytucie Kultury Chrześcijańskiej nie obowiązują egzaminy wstępne, a warunki przyjęcia na studia określane są w specjalnych komunikatach. Doskonałym kryterium weryfikacji studentów jest poziom wykładów i wymagania na egzaminach. Dlatego indeks otrzymują słuchacze dopiero po zdaniu egzaminów pierwszego semestru. Do czasu otrzymania indeksu studenci posługują się „kartą

¹¹ Ks. Marian B o r z y s z k o w s k i, Przemówienie na inauguracji roku akademickiego 8 XI 1981 r. Maszynopis.

¹² Tamże.

¹³ Statut Diecezjalnego Instytutu, jw.

indeksową”¹⁴. W Studium Teologii dla Świeckich nie przewiduje się miejsca dla tzw. „wolnych słuchaczy”.

Dyplom ukończenia studiów:

- uprawnia do ubiegania się o misję kanoniczną do nauczania dzieci w wieku szkolnym;
- zwalnia z obowiązku katechizacji przed sakramentem chrztu i przed sakramentem małżeństwa;
- dyplom studium pięcioletniego, połączony z uzyskaniem stopnia magistra teologii upoważnia do podjęcia pracy w instytucjach kościelnych, w których wymagane są wyższe studia teologiczne.

Na studiach trzyletnich wykłady obejmują 100 godzin rocznie. Oprócz tego jeden raz w miesiącu odbywają się seminaria. Ich tematyka obejmuje analizę wypowiedzi i przemówień Ojca Świętego, zagadnienia życia wewnętrznego, problematykę apostołstwa świeckich. Absolwenci studium trzyletniego mogą ubiegać się o przyjęcie na drugi rok w studium pięcioletnim.

Na studiach 5-letnich zajęcia obejmują 300 godzin wykładowych rocznie. Wykłady kończą się egzaminami, a ćwiczenia zaliczeniami i wpisaniem do indeksu. By sprostać wymaganiom Stolicy Apostolskiej, opracowano bardzo starannie program studiów (por. załącznik 2).

W pracach dyplomowych bardzo często podejmowane są tematy, których źródła sięgają do nauczania i wypowiedzi Ojca Świętego Jana Pawła II. Dotychczas ponad 1/3 prac magisterskich dotyczyła nauczania Jana Pawła II¹⁵. Niejednokrotnie też studenci wykorzystują i włączają do pisanych przez siebie prac wiedzę wyniesioną ze świeckich szkół i uczelni oraz doświadczenie zdobyte w zakładach pracy.

Wykładowcy reprezentują różne środowiska i stany. W instytucie wykładają profesorowie seminariów duchownych, pracownicy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, księża diecezjalni, zakonnicy, osoby świeckie. W ciągu 11 lat w instytucie wykladało 78 osób, w tym: 6 profesorów i doktorów habilitowanych, 32 doktorów, 33 licencjatów i magistrów (por. załącznik 3). Część z nich prowadzi w dalszym ciągu wykłady, seminaria, ćwiczenia, niektórzy przeszli do pracy w innych placówkach, objęli inne obowiązki. Kilku profesorów z ogromnych smutkiem pożegnano na zawsze:

— ks. dr Jerzy P o d o l e c k i, ur. 23.III.1936 r., zm. 8.IV.1987 r. Był wykładowcą prawa kanonicznego.

— Ks. Konrad S a r w a, ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy, ur. 8.III.1920 r., zm. 21.VII. 1987 r. Wykladał teologię duchowości w Seminarium Warmińskim „Hosianum”, a począwszy od roku akademickiego 1981/82 — także w Studium Teologii dla Świeckich. W 1983 r. Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne wydało jego skrypt przeznaczony dla świeckich interesujących się problemami duchowości *Teologia życia wewnętrznego*. Do dzisiaj stanowi on dla studentów instytutu cenną pomoc. W 1985 r. ks. Konrad Sarwa prowadził dla studentów instytutu doroczne

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Księga protokołów z posiedzeń Rady Naukowej Instytutu Kultury Chrześcijańskiej im. Jana Pawła II w Olsztynie.

rekołecje w Dobrym Mieście. „Cechowała go pogoda ducha, cierpliwość, łagodność, wielka skromność”¹⁶.

— Ks. dr Zenon P n i e w s k i, ur. 18.I.1951 r., zm. 23.III.1988 r. Od 1984 r. był w instytucie wykładowcą teologii moralnej. Prowadził także w tym zakresie seminarium magisterskie. Pięciu absolwentów pisało pod jego kierunkiem prace magisterskie.

Słuchaczami instytutu mogą być osoby z wykształceniem średnim lub wyższym do 45 roku życia¹⁷. Studenci pochodzą z różnych środowisk, posiadają różne zawody i poziomy wykształcenia. Wśród studentów są maturzyści, absolwenci wyższych uczelni, lekarze, inżynierowie, nauczyciele, pielęgniarki, technicy, gospodynie domowe i pracownicy naukowci. Wszyscy wspólnie uczestniczą w zajęciach, razem przeżywają kolokwia i egzaminy. Nie wszystkim studentom udaje się dotrzeć do końca. Poziom studiów i system, w jakim odbywa się kształcenie, wymagają dużego zaangażowania, systematyczności, dyscypliny. Tylko najbardziej konsekwentni słuchacze otrzymują dyplomy.

W pięć lat po utworzeniu instytutu, 18.XI.1984 r., J.E. Józef kardynał Glemp, prymas Polski oraz J.E. biskup warmiński Jan Obląk, biskupi pomocniczy: Julian Wojtkowski i Wojciech Ziemia, spotkali się w Instytucie Kultury Chrześcijańskiej w Olsztynie z profesorami i studentami. Pomimo trwających wykładów niedziela ta była dla instytutu dniem prawdziwie Pańskim¹⁸. Wdzięczni za zainicjowanie studiów teologicznych dla świeckich i dumni z dynamicznego rozwoju instytutu studenci przedstawiali swoje osiągnięcia, rozmawiali o radościach i kłopotach, prosili też o wsparcie starań instytutu o prawo nadawania tytułu magistra teologii.

Wyrażając swoje uznanie dla zaangażowania studentów i rozwoju instytutu, Ksiądz Prymas zwrócił uwagę na to, że poznać teologię, to nie znaczy przyswoić sobie pewien zakres wiadomości. Poznać teologię, to znaczy „włączyć się w Pismo św. i umieć teologią modlić się”¹⁹.

Modlitwy, praca, troska i zaangażowanie sprawiły, że w 1985 r. nadeszła z Rzymu radosna wiadomość: „... Święta Kongregacja do Spraw Nauczania Katolickiego niniejszym dekretem postanawia i ogłasza, że Studium Teologii dla Świeckich położone w Olsztynie afiliuje do Wydziału Teologicznego tejże Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie na okres pięciu lat, tytułem próby, udzielając wydziałowi władzy nadawania stopnia magisterium św. Teologii...”²⁰. W dniu 27 maja 1986 r. tytuły takie uzyskało jedenastu pierwszych absolwentów. Kiedy w październiku 1989 r. obchodzono uroczyste 10-lecie instytutu, absolutoria posiadało już 91 osób, w tym tytuły magistra teologii — 39. W dniu 29.IV.1991 r. dalszych 21 osób złożyło egzaminy magisterskie.

¹⁶ Śp. ks. Konrad Sarwa, *Posłaniec Warmiński*, 23 (1987).

¹⁷ Statut Diecezjalnego Instytutu, jw.

¹⁸ Ks. Marian B o r z y s z k o w s k i, Przemówienie na powitanie J.E. ks. kardynała Józefa Glempla 18 XI 1984. Maszynopis.

¹⁹ Ks. kard. Józef G l e m p, Przemówienie na spotkaniu w instytucie 18 XI 1984 r.

²⁰ Dekret o afiliacji, 5 IX 1985 r.

2. FORMACJA DUCHOWO-APOSTOLSKA

Bardzo wiele miejsca instytut poświęca zdobywaniu wiedzy. Nauka i egzaminy nie są jednak wyłączną płaszczyzną działalności. Równoległe ze zdobywaniem wiedzy prowadzona jest formacja religijna. Kardynał Stefan Wyszyński mówił, że chociażby człowiek zorganizował sobie życie nie wiadomo jak wspaniale, to było i w dalszym ciągu pozostanie prawdą, że „sens życia i jego poziom zależy od rozwoju duchowego”²¹.

Początkowo program formacyjny obejmował modlitwy i wspólną mszę św. Z czasem został on rozszerzony i wzbogacony tak, aby pełniej można było przeżywać poszczególne okresy roku liturgicznego. U progu Adwentu studenci zbierają się na Adwentowym Dniu Skupienia, aby w ciszy biblioteki, na modlitwie i rozważaniach rozpocząć przygotowania do świętowania Tajemnicy Bożego Narodzenia. Prowadzi je w wyznaczone, wolne od zajęć niedziele Ojciec Duchowny Instytutu, ks. dr Jacek Jezierski. Program Adwentowych Dni Skupienia ma charakter stały i obejmuje zawsze mszę św., nauki, modlitwy i rozważania, adorację. Zawsze też jest okazja do spowiedzi św. Oprócz części religijnej, bardzo zawsze starannie przygotowanej, jest to też okazja do spotkania się w instytutowej wspólnotcie, do wysłuchania referatu, do obejrzenia dobrego filmu religijnego²².

Długą tradycję mają na tej uczelni „opłatki”. Od początku jej istnienia tuż przed Świętami Bożego Narodzenia „profesorowie i studenci gromadzą się wokół wigilijnego stołu, by rozważyć prawdy wiary o Narodzeniu Chrystusa Pana, by obdarzać się wzajemnie życzeniami nadziei, miłości i pokoju”²³. Spotkania te odbywają się w sobotnie wieczory, mają zawsze bardzo uroczysty charakter i bogatą część artystyczną. Niekiedy opłatkowe spotkania uczelnianej społeczności zaszczycają swoją obecnością dostojnicy kościoła diecezji warmińskiej. Absolwenci instytutu bardzo często, wspominają jeden „opłatek”, który szczególnie utkwił im w pamięci. Było to 12.XII.1981 r., ciche, skromne, spokojne spotkanie. Następnego dnia, w niedzielę 13.XII.1981 r., mimo ogłoszenia stanu wojennego, I rok studium pięcioletniego spotkał się ponownie na zajęciach. Kilku słuchaczy było internowanych, jedna skazana wyrokiem sądu na więzienie. Szereg osób poddano przesłuchaniom i rewizji. Przez cały czas trwania stanu wojennego instytut prowadził jednak normalne zajęcia.

Od 1981 r. organizowane są w instytucie wspólne spotkania noworoczne. Początkowo był to wyznaczony wcześniej dzień w styczniu nowego roku. Później były to jednodniowe spotkania w ostatnim dniu kończącego się roku lub w Nowy Rok. Od 1984 r. Dni Skupienia Noworoczne przybrały charakter nocnego czuwania. Kulminacyjnym punktem jest zawsze msza św. o północy, a potem radosne spotkanie przy kawie. W programie Noworocznych Dni Skupienia jest zawsze czuwanie, adoracja, referaty i spotkania, filmy religijne. Dużym powodzeniem

²¹ Ks. kard. Stefan Wyszyński, *Ku pełni człowieczeństwa*, w: *Z gniazda orląt*. — Wybór przemówień, kazań i konferencji dla młodzieży, Rzym 1972, s. 156.

²² Programy Adwentowych Dni Skupienia dla studentów instytutu.

²³ Ks. Marian Borzyszkowski, *Zaproszenie skierowane do Profesorów na wspólny Opłatek 17 XII 1983 r.*

cieszy się loteria fantowa, z której dochód jest przeznaczony na cele misyjne. Sylwestrową noc kończą nad ranem modlitwy Jutrzni.

Sylwestrowo-noworoczne spotkania odbywały się początkowo w gotyckich zabudowaniach dobromiejskiej kolegiaty, a od 1986 r. organizowane są w czytelni Biblioteki Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum” w Olsztynie. Atrakcyjny i bogaty program skupia w tych dniach wszystkich, którzy Bogu chcą dziękować za szczęśliwie przeżyty rok i z Bogiem pragną rozpocząć kolejny.

Pielgrzymki do miejsc świętych stanowią trwałą i chętnie realizowany punkt programu formacyjnego. Od 1984 r. organizowane są co roku dziękiżycie pielgrzymki do Częstochowy. Początkowo pociągiem, teraz autokarem, studenci jeżdżą tuż przed końcem roku akademickiego, aby tam, gdzie bije „w sercu Maryi serce Polski” dziękować, prosić, przyrzekać, by chwil kilka trwać przed obliczem Bożej Matki. Stałe punkty programu pielgrzymkowego stanowią: msza św. w Kaplicy Cudownego Obrazu i Droga Krzyżowa odprawiana na wałach murów klasztornych.

30 lipca 1984 r. wyruszyła z Olsztyna I Warmińska Pielgrzymka Piesza na Jasną Górę. Zarówno w tej pierwszej jak i we wszystkich następnych studenci instytutu uczestniczyli jako „szarzy” pątnicy, ale także jako osoby pomagające w organizacji pielgrzymki, jako pełniący wiele funkcji. Instytut Kultury Chrześcijańskiej był współorganizatorem pięciu pielgrzymek pieszych (II–VI). Służył pomocą przy gromadzeniu sprzętu i materiałów, troszczył się o druk map i konferencji, ubogacenie pielgrzymek okolicznościowymi znaczkami, stemplami, kopertami. Studenci instytutu pełnili zawsze w czasie drogi funkcje pielęgniarzek, prelegentów, obsługi nagłośnienia, służb pocztowych i inne. Wykonywali też często niewidoczne, skromne, ale niezbędne prace tzw. przygotowawczo-zakończeniowe: przygotowywali materiały, segregowali, sklejali i pakowali, dbali o stan sprzętu, wykonywali niezbędne naprawy i przeróbki, prali i sprząkali. Stanowili nieocenioną pomoc w sytuacjach, kiedy kierownictwo pielgrzymki było zbyt zajęte, by kłopotać się o drobiazgi. Organizowanie pielgrzymek przejęła teraz inna grupa ludzi, studenci w dalszym ciągu uczestniczą w nich, służąc w razie potrzeby pomocą na miarę swoich możliwości.

Studenci instytutu pielgrzymują też co roku do Gietrzwałdu. Pierwsza taka pielgrzymka, połączona z Dniem Skupienia, odbyła się 12.V.1980 r. Potem każdego roku studenci uczestniczyli i nadal biorą udział w pieszych pielgrzymkach z Olsztyna do Gietrzwałdu.

18.X.1981 r. zorganizowano pierwszą instytutową pielgrzymkę do Świętego Gaju — miejsca męczeńskiej śmierci patrona diecezji — św. Wojciecha²⁴. Obecnie słuchacze pielgrzymują co roku w kwietniu do Świętego Gaju, część drogi odbywając pieszo.

Oprócz stałego programu pielgrzymkowego podejmowany jest także wysiłek pielgrzymowania do innych miejsc świętych, głównie na terenie diecezji warmińskiej. W 1982 r. zorganizowano pielgrzymkę autokarową do Fromborka i Braniewa, a także do Mątów Wielkich i Kwidzyna. W czerwcu 1985 r. studenci uczestniczyli w pielgrzymce połączonej z Dniem Skupienia w Stoczku Warmiń-

²⁴ Informacja o pielgrzymce do Św. Gaju 18 X 1981 r.

skim, a w lipcu tego samego roku zorganizowano pielgrzymkę do sanktuariów maryjnych w Sejnach i Studzienicznej. W czerwcu 1986 r. pielgrzymowano do sanktuariów Św. Krzyża w Międzyzlesiu, Braniewie i Chwałęcinie. W dniu 5.VI.1988 r. studenci instytutu wzięli udział w pielgrzymce pieszej „gwiazdzistej”, by uczestniczyć w uroczystościach rocznicowych w Świętej Lipce. W 1990 r. zorganizowano pielgrzymkę do Pieniężna, pielgrzymujące rekolekcje „W drodze” oraz rowerową pielgrzymkę „Szlakiem zakonów misyjnych”.

Niewątpliwie najwięcej zainteresowania i najżywsze reakcje wśród braci studenckiej wywołują informacje o pielgrzymkach zagranicznych. W 1988 r. zorganizowano pielgrzymkę do Rzymu. Była to okazja do nawiedzenia grobów Apostołów, do zobaczenia stolicy chrześcijaństwa, miejsc, gdzie chrześcijaństwo rozwijało się. Uczestnicy przeżyli mszę św. w katakumbach, wyznanie wiary przy grobie św. Piotra, modlili się przy grobie św. Franciszka. Największe wrażenie z pewnością wywarły dwie audiencje u Ojca Świętego: generalna, w Auli Pawła VI i prywatna — w Sali Klementyńskiej w Watykanie. Odwiedziny sanktuariów maryjnych w Rzymie i Loreto, a także Świętych Pańskich w Padwie, Asyżu i na Monte Cassino, miały dla wszystkich swój głęboki, religijny wymiar.

W 1989 r. podjęto starania o zorganizowanie pielgrzymki do Lourdes. Sanktuarium w Pirenejach było miejscem docelowym i „szczytem” pielgrzymki. Tam też spędzili pątnicy najwięcej czasu i stamtąd prawdopodobnie wywieźli najgłębsze przeżycia i największe wrażenia. Po drodze nawiedzali też inne sanktuaria: maryjne w Paryżu, Chartres, Werl, sanktuarium w Parey le Monial, a także w Ars.

Wszystkie pielgrzymki mają swój religijny cel i obowiązkowy program formacyjny. Pozwalają też podziwiać piękny Boży świat, dają okazję do bezpośrednich kontaktów z ludźmi mieszkającymi w innych krajach. Realizowany w ten sposób program wspomaganie i propagowanie idei pielgrzymkowego trudu daje szansę do realizacji apostolskiego powołania i własnego doskonalenia.

Każdy człowiek potrzebuje chwili wyciszenia, spokoju, zastanowienia się nad sobą. Dla osób przygotowujących się do tego, by podjąć pracę apostołską w różnych formach i na na różnych płaszczyznach, nabiera to szczególnego znaczenia. Po zakończeniu roku akademickiego studenci i absolwenci instytutu, a także członkowie ich rodzin mogą odprawiać rekolekcje. Udostępniane są instytutowi na ten cel pomieszczenia Seminarium Duchownego w Dobrym Mieście. Początkowo na rekolekcje przeznaczano cały tydzień. Okazało się później, że obowiązki zawodowe i rodzinne uniemożliwiają znacznej liczbie osób uczestniczenie w rekolekcjach. Z konieczności trzeba więc było skrócić czas ich trwania.

Pierwsze rekolekcje odprawiono w sierpniu 1984 r. Prowadzili je ks. dr Edward Wiszowaty i ks. mgr Marian Salamon. Był to czas formacji wewnętrznej wspólnoty dla studentów instytutu oraz artystów i naukowców z Duszpasterstwa Środowisk Twórczych. Tematem tych pierwszych rekolekcji i spotkań było powołanie człowieka przez Boga do doskonałości, do świętości, do apostołstwa. Ramowy układ dnia obejmował mszę św., nauki (przed południem i po południu), rozważanie Pisma św., dyskusje w grupach, modlitwy poranne i wieczorne, adoracje. W piątek zorganizowano pieszą pielgrzymkę do Głotowa i odprawiono na tamtejszej Kalwarii Drogę Krzyżową²⁵.

²⁵ Program I Rekolekcji w Dobrym Mieście w 1984 r.

W sierpniu następnego roku rekolekcje prowadził śp. ks. mgr Konrad Sarwa, duchowy opiekun kleryków seminarium „Hosianum”. Radość życia, jego ogromny takt, spokój i opanowanie pozostaną z pewnością w pamięci uczestników na zawsze.

Pierwsze i drugie spotkania rekolekcyjne przewidywały także dni skupienia w sobotę i niedzielę dla tych wszystkich, którzy w całotygodniowych rekolekcjach uczestniczyć nie mogli. W 1986 r. z dni skupienia kończących rekolekcje zrezygnowano. Nauki rekolekcyjne w 1986 r. głosił ks. dr Zygmunt Klimczuk. W następnych latach funkcje rekolekcjonistów pełnili: w 1987, 1989, 1990 — ks. dr Jacek Jezierski, w 1988 r. — ks. dr Władysław Turek. Rekolekcyjne spotkania miały inną każdego roku myśl przewodnią i zawierały niekiedy zmiany w programie, ale cel był zawsze ten sam: przybliżyć Boga człowiekowi²⁶.

W miarę upływu czasu i wzrostu doświadczeń instytut rozszerzał płaszczyznę i formy działalności. Dla pogłębienia życia religijnego, kształtowania postaw apostoelskich, wzbudzania zaangażowania utworzono w instytucie grupy formacyjne. Kilka lat temu powstała grupa biblijna. Tworzą ją osoby, które chcą pogłębiać znajomość i rozważać treści Pisma św. Jeden raz w miesiącu spotykają się, by modlić się, czytać i dyskutować. Program spotkań nie przewiduje jednak akademickich, czysto naukowych dyskusji. Rozważania mają pomóc w odpowiedzi na pytanie dla katolika istotne: co to znaczy być i w jaki sposób być wiernym Bogu w dzisiejszych skomplikowanych czasach? Program zakłada cykl dziesięciu spotkań rocznie obejmujących ustaloną wcześniej problematykę. Rozwój grupy biblijnej był powolny i trudny, ale dzisiaj spotykają się jej uczestnicy coraz liczniej i coraz chętniej.

Część słuchaczy instytutu utworzyła grupę misyjną. Powstała w celu bliższego poznania problematyki misyjnej, propagowania idei misji, organizowania różnych form pomocy misjonarzom. Program przewiduje spotkania z misjonarzami oraz osobami związanymi z misjami i misyjnym dziełem, prelekcje. W czasie Dni Skupienia Noworocznych organizowana jest przez członków grupy loteria fantowa, z której dochód przeznaczony jest na pomoc misjom. Pomoc ta, łącznie z propagowaniem idei misyjnych, prowadzona jest także poprzez prenumeratę czasopism i inne małe formy propagandowe.

Raz w miesiącu odbywają się spotkania grupy katechetycznej, skupiającej osoby prowadzące katechizację i przygotowujące się do niej. Nauczanie religii jest ogromnie trudne. Katecheta musi w bardzo krótkim czasie przekazać młodym ludziom duży zasób wiadomości. Spotkania w grupie katechetycznej sprzyjają podnoszeniu kwalifikacji i wymianie doświadczeń. Służy temu program obejmujący spotkania z doświadczonymi katechetami i organizatorami nauki religii, omawianie programu katechetycznego i sposobów jego realizacji.

Od dłuższego już czasu działa w instytucie grupa pielgrzymkowa. Należą do niej uczestnicy pielgrzymek i sympatycy pielgrzymowania. Uczestnicy grupy, studenci instytutu i jego absolwenci, służyli przez wiele lat pomocą w przygotowaniach do Warmińskiej Pielgrzymki Pieszej i pełnili szereg funkcji w czasie jej trwania. Na spotkaniach omawiane są sprawy organizacyjne związane z or-

²⁶ Na podstawie programów rekolekcji dla studentów instytutu.

ganizowanymi przez instytut pielgrzymkami, ale przede wszystkim przybliżane są uczestnikom spotkań miejsca święte, powstanie i rozwój kultu, historie sanktuariów.

Znaczącą rolę w szerzeniu kultury chrześcijańskiej odegrała grupa literacka instytutu. Nie miała przyjętego planu ani stałego zespołu. W kręgu zainteresowań grupy znalazła się przede wszystkim twórczość Norwida, Rilkego, Wojtyły. W czasie Tygodni Kultury Chrześcijańskiej członkowie grupy wystąpili z referatami dotyczącymi poezji Norwida, reprezentowali także instytut na V Ogólnopolskim Kongresie Mariologicznym i Maryjnym w Lublinie. Inscenizacje przygotowane przez grupę literacką uświetniały uroczystości instytutu. W pamięci wszystkich z pewnością pozostanie wspaniała inscenizacja dramatu Karola Wojtyły „Przed sklepem jubлера”. Swoistym pożegnaniem zespołu był montaż poezji bizantyjskiej pt. „Bogu, Władcy memu pieśń śpiewam” na IV Sympozjum Ekumenicznym w 1986 r.²⁷.

3. DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA

Zgodnie ze wskazaniem Soboru Watykańskiego II instytut stara się o taki rozwój uzdolnień i postaw swoich słuchaczy, aby potrafili czynić życie bardziej ludzkim, by dążenia ich zmierzały ku postępowi, by służyły wielu²⁸. Instytut od początku bierze udział we wszystkich wydarzeniach kulturalnych diecezji warmińskiej przez organizowanie, współpracę, uczestnictwo.

Każdego roku w styczniu, w ramach Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan, organizowane są przez instytut sympozja ekumeniczne. Pierwsze z nich odbyło się 20.I.1983 r. i dotyczyło „Kultu ewangelików i katolików na Mazurach”. Organizatorom towarzyszyła świadomość, że teoretyczne rozważanie problemów ekumenicznych musi wyrastać z praktyki codziennej pobożności wiernych. Osiemnastego stycznia 1984 r. odbyło się II Sympozjum Ekumeniczne, które było poświęcone poezji religijnej Michała Kajki i Andrzeja Samulowskiego²⁹.

„Manieryzm w kościołach ewangelickich i katolickich na Warmii” był tematem III Sympozjum, które odbyło się 23.I.1985 r. Referat na sympozjum wygłosił prof. Tadeusz Chrzanowski z Krakowa, znany historyk sztuki, autor katalogów zabytków sztuki wydanych przez Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk³⁰.

W 1986 r. odbyło się IV Sympozjum Ekumeniczne poświęcone dialogowi prawosławno-katolickiemu. Sympozjum zaszczycił swoją obecnością J.E. biskup opolski, ks. prof. dr hab. Alfons Nossol, który wygłosił referat nt. „Kościoł rzymskokatolicki w dialogu teologicznym z Kościołem prawosławnym”. W czasie

²⁷ Małgorzata D a g i e l, W kręgu literatury i religii, *Biuletyn* 1 (1990), s. 4.

²⁸ GS, 59.

²⁹ [Ks. Marian Borzyszkowski], Maryjne Sympozjum Ekumeniczne w Olsztynie, *Tygodnik Powszechny* nr 11 13 III 1983; Ks. Marian B o r z y s z k o w s k i, II Sympozjum Ekumeniczne w Olsztynie poświęcone poezji religijnej Michała Kajki i Andrzeja Samulowskiego, *Biuletyn Ekumeniczny* 2(50) 1984, s. 5—7.

³⁰ Ks. Marian B o r z y s z k o w s k i, Sympozja ekumeniczne w Olsztynie w 1985 i 1986 r. Maszynopis s. 2.

symposium grupa literacka instytutu przedstawiła wybór poezji bizantyjskiej „Bogu, Władcy memu pieśń śpiewam”³¹.

Na V Symposium w 1987 r. omawiano problematykę religijną w twórczości Wiecherta. Podkreślono zwłaszcza problematykę moralną poruszaną w jego utworach oraz jego patriotyczną postawę w czasie II wojny światowej³².

„Portret duchownego katolickiego i ewangelickiego na Warmii i Mazurach” był tematem VI Symposium, które odbyło się 21.I.1988 r. Do uczestników spotkania telegram z życzeniami i błogosławieństwem przesłał Ojciec Święty Jan Paweł II.

Na VII Symposium, w dniu 19 I 1989 r. referaty wygłosili: biskup warmiński, dr Edmund Piszcz nt. „Dialog jako jeden ze składników dążności ekumenicznych” oraz ks. prof. dr hab. Janusz Pasierb pt. „Teologia ikony”.

W 1990 r. odbyło się kolejne, VIII Symposium Ekumeniczne, które poświęcone było dialogowi pomiędzy ewangelikami i katolikami o jedność chrześcijan³³.

Symposja ekumeniczne mają zwykle bogatą oprawę artystyczną. Podczas ich trwania prezentowano m.in. ikony tkane i malowane przez Izabelę Podlasiecką, Krystynę Chromy, Marię Rubin, Zygmunta Naturskiego i Roberta Schmiesche, gobeliny Barbary Hulanickiej i ceramikę Władysławy Prucnal. Podczas V Symposium zorganizowano prezentację twórczości Tadeusza Foltyna. W następnych latach wystawiano ikony bałkańskie, ruskie i polskie, a także obrazy i rysunki Hieronima Skurpskiego.

Od 1979 r. staraniem Instytutu Kultury Chrześcijańskiej organizowane są konkursy rysunkowe dla dzieci. Tematem pierwszego konkursu była wizyta Ojca Świętego: „Jan Paweł II w Polsce”. Tematyka następnych konkursów była różnorodna, często dotyczyła aktualnych problemów Kościoła katolickiego: „Mój Kościół” (II), „Jasna Góra” (III), „Narysować powitanie Ojca Świętego Jana Pawła II w Polsce” (IV), „Dzień Pański” (V), „Chrystus, Mama, Tata i ja” (VI), „Eucharystia” (VII), „Trzecia wizyta Ojca Świętego Jana Pawła II w Polsce” (VIII), „Jak uczyć się religii?” (IX), „Będziesz miłował swego bliźniego” (X), „Św. Jan Chrzyciel” (XI).

Technika, którą dzieci stosowały, to przede wszystkim kredka, flamaster, rzadziej — farbki wodne. Niekiedy dzieci, zwłaszcza starsze, stosowały ciekawe techniki mieszane, np. plastelina, mozaika papierowa, wycinanki z materiału, haft³⁴. Prace oceniano, a autorzy wyróżnionych prac byli obdarowywani pamiątkowymi dyplomami oraz nagrodami. Nagrodzone prace były prezentowane w kościołach, przeważnie w czasie trwania Tygodni Kultury Chrześcijańskiej.

³¹ IV Symposium Ekumeniczne, *Posłaniec Warmiński* 59 (1986).

³² J[an] R[oslan], V Symposium Ekumeniczne. *Posłaniec Warmiński* 5 (1987). — V Symposium Ekumeniczne, *Przegląd Katolicki* 4 (1987).

³³ Telegram Ojca św. Jana Pawła II 20 I 1988 r.; Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan... VI Symposium Ekumeniczne, *Posłaniec Warmiński* 2 (1988), s. 8. — Ks. Marian B o r z y s z k o w s k i, VI Symposium Ekumeniczne, *Biuletyn Ekumeniczny* nr 3(67) 1988, s. 18; Ks. Marian B o r z y s z k o w s k i, VII Symposium Ekumeniczne w Olsztynie, *Biuro Prasowe Episkopatu Polski — Pismo okólne* nr 6/89 5–11 II 1989; Symposium ekumeniczne w Olsztynie, *Gazeta Olsztyńska* nr 20 26–28 I 1990 s. 2. I. Ł o Ź n a, Wyrównywanie przepaści, *Posłaniec Warmiński* 5 (1990). Ks. Władysław N o w a k, Tydzień ekumeniczny w Olsztynie i Diecezji Warmińskiej. *Biuletyn Ekumeniczny* nr 1–2 (73–74) 1990, s. 45.

³⁴ Ks. Marian B o r z y s z k o w s k i, Wyniki konkursów rysunkowych dla dzieci. Maszynopis.

W 1983 r. starszym dzieciom i młodzieży zaproponowano dwa konkursy literackie:

1. „Co bym powiedziała/a Ojcu Św., gdybym Go spotkała/a w Polsce?” (kl. V–VIII);
2. „Wybierz fragment encykliki Ojca Św. Jana Pawła II lub przemówienia papieskiego, podaj ten tekst, napisz swój komentarz, swoje refleksje” (młodzież szkół średnich).

Ciekawe były zwłaszcza wypowiedzi uczniów kl. V–VIII. Dzieci bowiem nie idealizują życia religijnego wiernych, zdają sobie sprawę, że Kościół stanowią ludzie święci, ale też i grzesznicy. Stąd też wspominały o różnych wadach moralnych ludzi dorosłych: o pijaństwie, złodziejstwie, nienawiści. Zwracały się też do Ojca Świętego z prośbami, zwłaszcza o zdrowie dla osób chorych³⁵.

Staraniem instytutu zorganizowano dwukrotnie „Colloquia Mediaevalia”. W latach 1987 i 1989 spotkali się w Olsztynie mediewiści, by wspólnie dyskutować problemy okresu średniowiecza, tego okresu, który wiele wniósł do nauki i kultury europejskiej. Uczestnikami spotkań byli m.in.: ks. Wojciech Góralski, prof. Karol Górski, ks. Stanisław Wielgus.

Rok 1984 zapoczątkował cykl corocznych spotkań osób duchownych i świeckich poświęconych sprawom duszpasterskim. Organizacji tych spotkań pod nazwą Warmińskie Dni Duszpasterskie podjął się Instytut Kultury Chrześcijańskiej. Studenci i absolwenci brali udział w przygotowaniach spotkań, uczestniczyli w nich jako słuchacze, niekiedy jako prelegenci. Przez szereg lat instytut podejmował trud prowadzenia sekretariatu Warmińskich Dni Duszpasterskich. Tematyka spotkań była różna i zmieniała się w zależności od sytuacji, potrzeb, możliwości organizacyjnych.

Tematem I WDD było „Wiejskie budownictwo sakralne”. Miało na celu nauczyć uczestników „odmiennego sposobu myślenia, a nie tylko zmniejszenia skali przy budowie wiejskich kościołów, plebanii, kaplic i punktów katechetycznych”³⁶. W czasie spotkań wysłuchano referatów, uczestniczono w kręgach dyskusyjnych. W holu biblioteki zorganizowana została wystawa projektów, makiet, zdjęć, rysunków kościołów wiejskich.

Bardzo bogaty, urozmaicony, atrakcyjny był program II Warmińskich Dni Duszpasterskich pt. „Film a religia”. Udział w nich wzięli artyści, krytycy, teoretycy filmu. Pomysłodawcą tych spotkań był w pewnym sensie reż. Krzysztof Zanussi. II Warmińskie Dni Duszpasterskie zawdzięczały mu nie tylko pomysł, ale także, pomoc w programowaniu i reżyserii tego układu³⁷. Tematyka kolejnych spotkań była następująca: „Religijny wymiar telewizji” (III), „Prasa i książka religijna” (IV), „Duszpasterstwo podstawowe” (V), „Ku wspólnocie życia i miłości” (VI), „Modlitwa — praca — dobro wspólne” (VII).

³⁵ Ks. Marian B o r z y s z k o w s k i, Co dzieci zamierzały powiedzieć Ojcu Świętemu, *Postaniec Warmiński* 24 (1983).

³⁶ Ks. Bp Julian W o j t k o w s k i, Zmiana skali czy myślenia? Zagajenie I Warmińskich Dni Duszpasterskich o temacie „Wiejskie budownictwo sakralne”, Olsztyn 29 VIII 1984, *Warmińskie Wiadomości Diecezjalne* 1—3 (1985), s. 3.

³⁷ Ks. Bp Julian W o j t k o w s k i, Podsumowanie, w: Film a religia. Materiały z II Warmińskich Dni Duszpasterskich, Olsztyn 1987, s. 107.

Atrakcyjny program Warmińskich Dni Duszpasterskich, organizacyjna staranność, dobór prelegentów, wszystko to sprawia, że w tych dniach uczestniczą nie tylko duchowni, ale także świeccy z terenu diecezji warmińskiej i całej Polski.

Od początków swego istnienia instytut uczestniczył aktywnie w Tygodniach Kultury Chrześcijańskiej przez udział w spotkaniach, filmach, prelekcjach. Studenci i absolwenci pomagali też w organizacji tygodni i służyli pomocą w czasie ich trwania, wygłaszali referaty. Poszczególne Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej nie miały wyraźnej linii tematycznej. Wśród różnorodności form i zagadnień zawsze jednak były takie, które dotyczyły problemów diecezjalnych, poruszane też były tematy związane z życiem i działalnością, z nauczaniem Ojca Świętego Jana Pawła II. W ramach tygodni wystawiano zawsze prace nagrodzone w konkursach rysunkowych dla dzieci.

Oprócz angażowania się w przedsięwzięcia wielkiego formatu instytut organizował także imprezy propagujące kulturę i sztukę na mniejszą skalę, które nie miały charakteru cyklicznego ani szerokiego grona odbiorców. W maju 1981 r. instytut zorganizował sympozjum naukowe poświęcone życiu i działalności św. Wojciecha i św. Brunona z Kwerfurtu. Sympozjum zaszczylił swą obecnością i udziałem w dyskusji prof. dr hab. Aleksander Gieysztor³⁸.

Studenci reprezentowali instytut na I i II Ogólnopolskim Sympozjum Ekologicznym Katolików Świeckich w Krakowie, na V Kongresie Mariologicznym i Maryjnym w Lublinie oraz na IX Spotkaniach Pelplińskich. Od dwóch lat Instytut Kultury Chrześcijańskiej organizuje Sympozjum Papieskie.

W 1980 r. i 1982 r. zorganizowano konkurs dla przykościelnych dziecięcych i młodzieżowych zespołów wokalnych oraz wokально-muzycznych na śpiewy podczas mszy św. i pieśni maryjne. Na początku 1984 r. przeprowadzono przegląd zespołów jasełkowych. Występy odbywały się w kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa.

Z okazji 300-lecia Wiktorii Wiedeńskiej grupa literacka zaprezentowała w Olsztynie, Ostródzie i Malborku program pt. „Polska przedmurzem chrześcijaństwa”. W holu biblioteki Seminarium Duchownego zorganizowano także wystawę malarorską studentki instytutu Iwony Łazickiej-Pawlak.

Instytut uczestniczył w organizacji religijnych obchodów 100-lecia „Gazety Olsztyńskiej” i 400-lecia drukarstwa na Warmii. Ma też własne osiągnięcia w dziedzinie wydawniczej. Staraniem instytutu zostały przygotowane do druku i wydane przez Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne książki: *Z pielgrzymką do Częstochowy* — wybór pamiętników pielgrzymkowych nadesłanych na konkurs literacki w 1985 r. oraz *Pójdźmy do Betlejem* — wybór misterii na Boże Narodzenie w opracowaniu M. Dągiel. Ponadto Wydział Duszpasterski Kurii Biskupiej w Olsztynie wydał drukiem przygotowane przez instytut: *Wybór poezji maryjnej*, 1986; *Czytanki majowe*, 1988.

Od 1990 r. zespół studentów i absolwentów redaguje *Biuletyn* instytutu, w którym zamieszczane są wywiady, artykuły na tematy duszpasterskie, poruszane są bieżące sprawy instytutu, jest też kącik literacki.

³⁸ Diecezjalny Instytut Kultury Chrześcijańskiej im. Jana Pawła II w Olsztynie. Zarys działalności w okresie od 9 X 1979 r. do 12 II 1984 r. Maszynopis.

Większość absolwentów instytutu utrzymuje w dalszym ciągu kontakt z uczelnią poprzez udział w spotkaniach grup absolwenckich oraz uczestnictwo i pomoc w pracach instytutu. Przy instytucie działają grupy absolwenckie studium trzyletniego i studium pięcioletniego. Problematyka tych spotkań jest biblijna, ascetyczna. Wielu słuchaczy po zakończeniu nauki oddaje do dyspozycji Kościoła katolickiego swoją wiedzę, czas i umiejętności, podejmując pracę w poradnictwie rodzinnym, grupach apostołskich, w katechizacji.

Staraniem Instytutu Kultury Chrześcijańskiej im. Jana Pawła II w Olsztynie zostały zorganizowane studia teologiczne dla świeckich także w innych miejscowościach diecezji. Trzyletnie Studium Teologiczne dla Świeckich działa w Ostródzie i w Elblągu. Jako filie instytutu działają: Instytut Teologiczno-Katechetyczny Braci Polskiej Prowincji Słowa Bożego w Pieniężnie oraz Studium Junioratu Sióstr Zgromadzenia św. Katarzyny w Braniewie.

Co roku instytut przyjmuje nowych kandydatów, licząc na ich aktywność i apostołskie zaangażowanie.

Załącznik 1.

INSTYTUT KULTURY CHRZEŚCIJAŃSKIEJ IM. JANA PAWŁA II —
— STUDIUM TEOLOGII DLA ŚWIECKICH W OLSZTYNIE

Studium pięcioletnie

Dyrektor: ks. prof. dr hab. Marian Borzyszkowski, od 1981 r.

Wicedyrektor: ks. dr Jacek Jeziński, od 1991 r.

Ojciec Duchowny: ks. dr Jacek Jeziński, od 1988 r.

Sekretarka: Anna Kulikowska, od 1990 r.

Studium dwuletnie

Dyrektor: ks. prof. dr hab. Marian Borzyszkowski, od 1979 r.

Wicedyrektor: ks. dr Andrzej Kopiczko, od 1991 r.

Załącznik 2

PROGRAM WYKŁADÓW STUDIUM PIĘCIOLETNIEGO

Rok I	godz.	semestr 2	godz.
semestr 1			
Historia Kościoła cz. I	20	Filozofia Boga	30
Filozofia bytu	30	Psychologia	20
Religioznawstwo	20	Logika i metodologia	30

Teologia duchowości	20
Historia Kościoła cz. 2	20
Historia filozofii starożytnej i średnio-wiecznej	30
Ćwiczenia z filozofii	10

Liturgika	20
Ćwiczenia z liturgiki	10
Wprowadzenie do Pisma św.	20
Język łaciński	20

Rok II godz.

semestr 1

Etyka ogólna	20
Filozofia poznania	20
Historia filozofii nowożytnej	20
Teologia moralna fundam. cz. 1	15
Teologia moralna fundam. cz. 2	15
Teologia dogmatyczna: O wierze, O Bogu Jedynym i w Trójcy św. O Bogu Stworzycielu, O Bogu Zbawicielu	40
Historia Kościoła cz. 4	10

godz.

semestr 2

Filozofia człowieka	20
Patrologia	10
Historia Kościoła cz. 3	30
Historia filozofii współcz.	30
Wprowadzenie do Pisma św. ST	20
Historia biblijna ST	20
Prawo kanoniczne — Wstęp	10
Socjologia	10

Rok III godz.

semestr 1

Teologia moralna: Sakramenty św.	20
Teologia dogmatyczna:	
— Sakramenty św.	10
— Eschatologia	10
Wprowadzenie do Pisma św. NT	20
Historia sztuki chrześcijańskiej	20
Pedagogika	20
Teologia dogmatyczna:	
— O łasce	
— O Słowie Wcielonym	20
Filozofia przyrody	20
Proseminarium	10

godz.

semestr 2

Teologia fundamentalna	30
Katolicka nauka społeczna	20
Prawo kanoniczne:	
— O Ludzie Bożym	15
— O małżeństwie	15
Metodyka katechetyczna	20
Katechetyka fundamentalna i formalna	10
Liturgika religijna	30
Proseminarium	10

Rok IV godz.

semestr 1

Przepowiadanie Słowa Bożego	20
Etyka szczegółowa	30
Teologia moralna: Poradnictwo rodzinne	20
Historia muzyki chrześcijańskiej	20
Socjologia religii	10
Egzegeza Listów św. Pawła I Kor., 1–2 Tes.	20
Seminarium	20

godz.

semestr 2

Teologia dogm. — Mariologia	20
Egzegeza Dziejów Apost.	20
Teologia rodziny	20
Socjologia rodziny	10
Religioznawstwo: Mniejszości wyznaniowe w Polsce	10
Egzegeza Ewangelii synopt. o Męce Pańskiej	10
Prawo kanoniczne: Nauczycielskie zadanie Kościoła	20
Seminarium	20

Rok V	godz.		godz.
semestr 1		semestr 2	
Egzegeza wybranych ksiąg ST	30	Egzegeza Ewangelii św. Mat.	20
Historia Kościoła warmińskiego	10	Teologia moralna: Sprawiedliwość	20
Teologia moralna:		Ćwiczenia z katechetyki	10
O grzechach i wadach		Prawo kanoniczne: Sakramenty św.	20
O małżeństwie i rodzinie		Ćwiczenia z Pisma św.	10
O enc. „Humanae vitae”	30	Misjologia	10
Teologia moralna:		Chrystus w egzegezie Synoptyków	30
O cnotach w ogólności		Seminarium	20
O cnocie roztropności, męstwie i wstrzemięźliwości	30		
Etyka gospodarcza	10		
Egzegeza Listów Katolickich	20		
Seminarium	20		

Załącznik 3.

WYKŁADOWCY STUDIUM PIĘCIOLETNIEGO W LATACH 1981–1990

Ks. arcybiskup dr Edmund Piszcz
 Ks. biskup prof. dr hab. Julian Wojtkowski
 Ks. prof. dr hab. Marian Borzyszkowski
 Ks. prof. dr hab. Edmund Przekop
 Dr hab. Krystyna Stasiewicz
 Ks. dr hab. Alojzy Szorc
 Doc. dr hab. Halina Wistuba

Ks. dr Roman Bodański
 Ks. dr Stanisław Bradtke
 Ks. dr Antoni Dunajski
 Ks. dr Marian Ejsmont
 Dr Benon Gaziński
 Ks. dr Jan Jerzy Górny
 Ks. dr Jan Guzowski
 Ks. dr Jacck Jezierski
 S. dr Ambrozja Kalinowska OSB
 Ks. dr Zygmunt Klimczuk
 Ks. dr Andrzej Kopiczek
 Ks. dr Stanisław Kozakiewicz
 Ks. dr Mikołaj Lohr † 13 IV 1992
 Ks. dr Bogdan W. Matysiak
 Ks. dr Zdzisław Mazur
 Ks. dr Edward Michoń
 Ks. dr Ludwik Nadolski

Ks. dr Władysław Nowak
Ks. dr Marian Otap
Ks. dr Zenon Pniewski † 23 III 1988
Ks. dr Jerzy Podolecki † 8 IV 1987
Ks. dr Ryszard Sztuchmiller
Ks. dr Wiesław Tereź
Ks. dr Józef Turek
Ks. dr Jan Usiądek
Ks. dr Kazimierz Wasielewski
Ks. dr Romuald Waszkinel
Dr inż. Grażyna Maria Widziewicz
Ks. dr Wiesław Więcick
Ks. dr Jan Wiśniewski
Ks. dr Bernard Wodecki SVD
Ks. dr Julian Żołnierkiewicz

Ks. lic. Jan Cymbała
Mgr Irena Czinczoł-Wludyka
Mgr Małgorzata Dągiel
Ks. mgr Marian Dubicki
Ks. Zbigniew Dziedzic SDB
Ks. mgr Stefan Ewertowski
Ks. mgr Mirosław Hulecki
Ks. mgr Henryk Kamiński
S. mgr Zofia Klimowska AVD
Ks. lic. Andrzej Lesiński
Mgr Maria Łudczak
Lic. Felicja Łudczak
Ks. mgr Henryk Madej
Ks. lic. Stanisław Magolewski
S. mgr Maria G. Mirecka OSB
Mgr Urszula Niemiro
Mgr Wiesława Olkowska
Lic. Krystyna Pacewicz
Lic. Maria Z. Pierechod
Ks. lic. Stanisław Pietkiewicz
S. mgr Scholastyka Raczekiewicz OSB
Ks. lic. Sławomir Ropiak
Mgr Halina Radzewicz
Ks. lic. Marian Salamon
Ks. mgr Konrad Sarwa CM † 21 VII 1987
Ks. mgr Adolf Setlak
S. mgr Joanna Staniszeńska CSCVM
Ks. lic. Wiesław Świdziński
Ks. lic. Walenty Szymański
Mgr Elżbieta Waszkiewicz
Ks. lic. Roman Wiśniowiecki
Ks. mgr Andrzej Zieliński
Ks. lic. Stanisław Zinkiewicz

INSTITUT DE LA CULTURE CHRÉTIENNE JEAN PAUL II
— FACULTÉ DES THEOLOGIE POUR LES LAÏQUES À OLSZTYN
ESQUISSE D'ACTIVITE
DANS LES ANNEÉS 1979-1990

RÉSUMÉ

Le 20 septembre 1979, en accord avec le décret signé par Mgr. Jozef Glemp qui à cette époque-là était l'évêque de Warmia, on a fondé à Olsztyn Institut Diocésain de la Culture Chrétienne Jean-Paul II. Il répond aux résolutions du Concile et aussi permet de réaliser le besoin des chrétiens d'enrichir et d'approfondir constamment les connaissances sur la culture religieuse. Au début, l'Institut a créé la Faculté de théologie pour les laïcs.

Les études y duraient 3 ans (100 heures de cours par an et des examens à la fin de chaque semestre). En 1981, on a ouvert la deuxième Faculté de théologie dont le programme était plus vaste (300 heures par an pendant 5 ans). Grâce au niveau très élevé des études, en 1985 on a obtenu la permission d'affilier à l'Académie Théologique du Pape à Cracovie et de donner des grades. Le 27 mai 1986 les premiers étudiants ont eu leurs maîtrises. Les enseignants qui travaillent à l'Institut représentent différents milieux sociaux: professeurs des séminaires, professeurs de l'Université Catholique de Lublin, prêtres diocésains, moines, laïcs. Les étudiants ne sont pas issus du même milieu social, non plus. Ils n'ont pas le même niveau intellectuel et exercent des métiers différents. Ce sont des habitants du diocèse de Warmia et des diocèses voisins. L'Institut met l'accent sur l'éducation des étudiants. a part cela on s'occupe aussi de la formation religieuse et des activités culturelles. Le programme de formation consiste à organiser des messes, des retraites, des exercices spirituels, des pèlerinages. Pour propager la culture chrétienne, les étudiants participent à l'organisation des „Semaines de la Culture Chrétienne”, des colloques œcuméniques, des réunions des communautés chrétiennes de Warmia. Dans plusieurs groupes, on aborde des sujets suivants: la catéchèse, les pèlerinages, les missions, la Bible, la littérature chrétienne. La plupart des gens qui ont déjà terminé leurs études restent en contact avec l'Institut en participant aux réunions et en l'aidant dans sa tâche. Il y en a beaucoup qui consacrent leur temps à l'Eglise en travaillant dans les groupes apostoliques et dans l'organisme qui aide les familles à résoudre leurs problèmes et en même temps ils font du catéchisme. Grâce à l'Institut de la Culture Chrétienne Jean-Paul II à Olsztyn, on a ouvert aussi les Facultés de théologie pour les laïcs à Elbląg et à Ostroda (les études y durent 3 ans). Il y a deux filiales de l'Institut de Théologie et de Catéchèse des Frères de la Province Polonaise de la Parole de Dieu à Pieniężno et la Faculté pour les juniors (Soeurs de Sainte Catherine à Braniewo).